

Omaishoidon lakisääteisten vapaiden kehittäminen

Omaishoitomyönteiset linjaukset

Toimivat vapaajärjestelyt ovat keskeinen osa onnistunutta omaishoidon ja ansiotyön yhteensovittamista. Lakisääteisissä vapaissa olisi hyvä olla seuraavanlaisia linjauksia:

Vapaoikeus

Lakisääteistä omaishoidon vapaata tulisi olla kaikille sopimuksen tehneille vähintään 3 vuorokautta kuukaudessa, kaikkein sitovimmassa tilanteissa oleville vähintään 4 vuorokautta kuukaudessa.

Hyvinvointialueen tulisi mahdollistaa vapaata myös omaishoitajille, joilla ei ole omaishoitosopimusta. Hyvä tiedottaminen asiasta ja selkeät kirjaukset hoito- ja palvelusuunnitelmaan vapaista edistävät laadukasta vapaiden toteutumista. Tilapäishoitajärjestelyin pitäisi mahdollistaa myös vapaa asioiden hoitoon sekä virkistysvapaa.

Lakisääteisten vapaiden asiakasmaksut

Osalle omaishoitoperheistä omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaiset läheisen hoidon asiakasmaksut ovat este käyttää vapaata.

Vapaan aikainen hoitomaksu on korkeintaan 11,60 euroa vuorokaudessa, mitä tulisi alentaa tai jättää perimättä asiakasmaksulain 11§ periaatteen mukaan, jos omaishoitoperheellä on toimeentulovaikeuksia.

Asiaksmaksu määräytyy toisinaan virheellisesti: sen tulisi määräytyä vapaavuorokauden mukaan eikä hoitopäivän mukaan.

Omaishoitomyönteinen hyvinvointialue ei peri vapaasta mitään asiakasmaksua.

Vapaiden jaksottaminen

Vapaita tulee voida kerätä pidemmäksi jaksoksi asiakkaan niin toivoessa.

Hyvinvointialueen tulisi joustaa myös mahdollisuudessa pitää edellisen vuoden aikana pitämättä jääneitä vapaita seuraavan kalenterivuoden aikana.

Toimeksiantosuhteinen sijaisomaishoitaja

Sijaisomaishoitajan palkkio tulee olla sellainen, että se innostaa sijaistamaan. Jos sijaisomaishoitajalle tulee kuluja työstään, on hänelle hyvä maksaa myös kulukorvausta.

Kannattaa luottaa perheen harkintaan siitä kuka on sopiva sijaisomaishoitajaksi. Sijaisomaishoitajalla ei tarvitse olla hoitoalan koulutusta. Myös perheenjäsen voi toimia sijaisomaishoitajana.

Sijaisomaishoidosta vapaan järjestämisen vaihtoehtona tulisi tiedottaa kattavammin.

Vapaavuorokauden jakaminen pienempiin tuntimääriin

Vapaavuorokausi tulisi olla mahdollista jakaa lyhyempiin, esimerkiksi 4–8 tunnin jaksoihin. Käytetty vapaavuorokausi, ja mahdollinen asiakasmaksu (11.60e/vrk), täytyisi vasta 24 tunnista.

Palvelusetelin arvo vapaan toteuttamisessa

Palvelusetelin arvon pitäisi mahdollistaa vapaa erilaisissa järjestelyissä. Esimerkiksi palveluntuottajien hinta on kalliimpi viikonloppuna, ja juuri silloin moni työssäkäyvä omaishoitaja haluaisi pitää vapaata.

Vapaan järjestämistavat

Avohuoltona järjestettävät vapaat tulee olla etusijalla. On tärkeää mahdollistaa tilannekohtaisia ja uudenlaisia vapaan järjestämisen muotoja.

[Katso esimerkkilistaa täältä.](#)

Vapaiden kehittämisessä on hyvä kysyä omaishoitoperheiden toiveita ja näkemyksiä hoidosta esimerkiksi seuraavista asioista:

- Palvelun saatavuus, soveltuvuus ja oikea-aikaisuus
- Hyvä vuorovaikutus – asiakkaan kuuleminen ja mielipiteiden kunnioittaminen
- Palvelun jatkuvuus ja luotettavuus
- Hoivan ja huolenpidon ammattitaitoisuus, yksilöllisyys ja tavoitteellisuus
- Tuttu, turvallinen ja viihtyisä toimintaympäristö
- Myönteinen ja arvostava ilmapiiri
- Hyvä ja avoin tiedonkulku